

Vaalivarautumisen yhteistyöryhmä

Asettaminen Oikeusministeriö asettaa Vaalivarautumisen yhteistyöryhmän 2.3.2020 – 30.6.2023 väliseksi ajaksi.

Taustaa Vaalit järjestetään Suomessa luotettavasti. Vaalijärjestelmä on vakaa ja turvallinen. Toimintaympäristön muuttuessa vaalijärjestelmän vakauden ylläpitäminen edellyttää viranomaisyhteistyön jatkuvaa kehittämistä ja vaalihäirinnän parempaa ymmärtämistä.

Oikeusministeriö asetti kesäkuussa 2018 vaalivaikuttamisen koulutushankkeen, jonka tehtäviksi määriteltiin koulutus ja viranomaiskoordinaation kartoitus. Hankkeen loppuraportin (Valtioneuvoston julkaisu 2019:22) mukaan eduskuntavaalien turvallisuutta tukenut varautumistyö oli onnistunutta. Loppuraportissa esitetään useita kehittämiskohteita viranomaisyhteistyön käytännön järjestelyiden parantamiseen, sosiaaliseen mediaan liittyvän tutkimusosaamisen syventämiseen ja kansalaisten monipuolisen tiedonsaannin varmistamiseen.

Vaalivaikuttamisen koulutushankkeen loppuraportissa todetaan: ”Työryhmän vakinaistaminen tukisi varautumisen pitkäjänteisyyttä sekä nopeampaa toimintaa muuttuvassa informaatioympäristössä. Ryhmä aktivoituisi vaalien alla mutta seuraisi tehtäväalan muutoksia ja kansainvälistä keskustelua myös kansallisten vaalien välillä. Toimenpide noudattaisi Euroopan komission syyskuussa 2018 julkaisemaa suositusta vaaliyhteistyöverkostoista.”

Euroopan komissio julkaisi syyskuussa 2018 Vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit –paketin, joka sisältää monia toimenpiteitä ja suosituksia, joiden tavoitteena on puuttua vaaleihin mahdollisesti kohdistuviin uhkiin ja siten vahvistaa unionin demokraattisten järjestelmien kestävyttä. Komission suositus (C(2018) 5949 final) koskee vaaliyhteistyöverkostojen perustamista. Suosituksen mukaan jäsenvaltion tulee perustaa kansallinen vaaliverkosto, jossa ovat mukana kansalliset vaaleista vastaavat viranomaiset, tietosuojaa valvovat viranomaiset sekä verkkomaailmaa valvovat viranomaiset, erityisesti audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin mukaisia viranomaisia ja viranomaisia, jotka mainitaan direktiivissä toimenpiteistä yhteisen korkeatasoisen verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden varmistamiseksi koko unionissa.

Oikeusministeriö on joulukuussa 2019 asettanut Kansallisen demokratiaohjelman 2025 pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti. Demokratiaohjelma kokoaa yhteen lukuisat kansalaisyhteiskuntaa ja osallisuutta edistävät toimet. Työhön osallistuvat useat eri hallinnonalat. Demokratiaa tulee jatkuvasti kehittää vastaamaan nopeasti muuttuvan toimintaympäristön tarpeita.

Suomessa noudatetaan varautumisessa kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallia. Keskeisiä toimijoita ovat muun muassa Turvallisuuskomitea, valmiuspäälliköt ja –sihteerit ja Huoltovarmuuskeskus. Koska esimerkiksi sähköverkkojen, tietoliikenneyhteyksien ja muun vaalien kannalta merkittävän yhteiskunnan perusinfrastruktuurin turvaaminen hoidetaan keskitetysti, vaalien varautumisessa voidaan tukeutua tähän työhön.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomın Kyberturvallisuuskeskus organisoı valtıonhallinnon toimijoille sekä huoltovarmuus kriittisille sektoreille tiedonvaihtoryhmiä. Vaali-VIRT-ryhmä perustettiin marraskuussa 2018 eduskuntavaaleja varten. Vaali-VIRT on keskeisistä vaalien tietoturvallisuuden varmistamiseen osallistuvista viranomaisista koostuva operatiivinen tiedonvaihto- ja yhteistoimintaryhmä. Sen työtä on tarkoitus jatkaa nyt asetettavan Vaalivarautumisen yhteistyöryhmän rinnalla.

Tehtävät

Vaalivarautumisen yhteistyöryhmän tehtävänä on:

- seurata vaalihäirintään ja vaalien turvallisuuteen liittyvää kansainvälistä keskustelua ja kehitystä kansallisten vaalien välillä erityisesti osallistumalla Euroopan tason vaaliyhteistyöverkoston toimintaan,
- parantaa tiedonvaihtoa informaatiovaikuttamisen, hybridiuhkien, kyberturvallisuuden ja yhteiskunnan muutoksista, joilla voi olla vaikutusta vaalien toimittamiseen tai vaaleja kohtaan tunnettuun luottamukseen,
- tarjota asiantuntemusta ja koordinoida yhteistyötä muiden vaalien keskeisten sidosryhmien kanssa,
- tehdä yhteistyötä muiden yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta käsittelevien viranomaisten, verkostojen ja työryhmien kanssa sekä varmistaa toimiva työnjako Vaali-VIRT-verkoston ja informaatiovaikuttamisen verkoston kanssa,
- tukea oikeusministeriötä ja muita vaaliviranomaisia vaaliturvallisuuden parantamisessa,
- koordinoida vaalihäirinnän vastaista viranomaisyhteistyötä ennen vuoden 2021 kuntavaaleja ja 2023 eduskuntavaaleja.

Organisointi

Puheenjohtaja

Vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, oikeusministeriö

Jäsenet (varajäsenet)

Neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö

(yhteistyöryhmän sihteeri)

Ylitarkastaja, kansainvälisten asioiden koordinaattori Anna Hänninen,
Tietosuojavaltuutetun toimisto (Apulaistietosuojavaltuutettu Anu Talus)

Hybridisuurlähettiläs Satu Mattila-Budich, ulkoministeriö (Media-
asiantuntija Vesa Kekäle)

Eriyisiasiantuntija Laura Nurminen, oikeusministeriö (yhteistyöryhmän
sihteeri)

Erikoistutkija Antti Sillanpää, Turvallisuuskomitean sihteeristö
(hallitusneuvos Timo Kerttula)

Johtava asiantuntija Jussi Toivanen, valtioneuvoston kanslia
Tietoturva-asiantuntija Juha Tretjakov, Liikenne- ja viestintävirasto
Traficom, Kyberturvallisuuskeskus

Työryhmän kokoonpano tasa-arvolain näkökulmasta

Yhteistyöryhmän kokoonpanossa on tasapuolisesti miehiä ja naisia.
Ulkoministeriön esityksestä poikkeavasti varajäsen on nimitetty
varsinaiseksi jäseneksi kiintiösäännöksen toteuttamiseksi.

Yhteistyöryhmä voi kutsua työhön mukaan pysyviä ja vierailevia
asiantuntijoita. Ryhmä voi kokouksessaan todeta mahdolliset muutokset
ryhmän jäsenten osalta. Yhteistyöryhmään osallistuminen on kunkin
organisaation virkatyötä.

Kansliapäällikkö Pekka Timonen

Yksikönpäällikkö Niklas Wilhelmsson

JAKELU

Yhteistyöryhmän jäsenet, Suojelupoliisi